

ЗВІТ

Про стан реалізації Програми розвитку і функціонування української мови у м.Запоріжжя за III квартал 2020 року

Основним пріоритетом реалізації даної Програми є галузь освіти.

З метою забезпечення утвердження статусу української мови як державної забезпечується розширення мережі закладів освіти з навчанням українською мовою: у 2020-2021 навчальному році у м.Запоріжжя функціонує мережа закладів освіти міста, з яких у 81 закладі освіти освітній процес здійснюється українською мовою (68,6% від загальної кількості закладів (2019/2020 н.р. цей показник складав 62,1%), 3 – російською (2,5%), 34 – двомовними (28,8%).

75,8% учнів навчаються українською мовою та 24,2% - російською.

Поступово збільшується кількість учнів, які здобувають освіту українською мовою – у поточному навчальному році проти минулого їх кількість збільшилась на 6724 і становить 50489. Російською мовою навчаються 16121 учень (24,2%), які поряд з російською мовою вивчають державну мову як предмет.

У 14 (11,9%) закладах загальної середньої освіти державна мова вивчається поглиблено.

Практикується збільшення годин на вивчення української мови, додатково запроваджуються факультативні курси, наприклад «Орфографічний практикум», «Практикум із синтаксису», «Стилістика української мови» в 10-11 класах гімназії №46; «У світі фразеологізмів» та курс за вибором «Практикум з правопису української мови» в гімназії №54.

Простежується позитивна динаміка збільшення кількості україномовних груп у закладах дошкільної освіти. У 2020-2021 навчальному році функціонує 1059 україномовних груп (93% від загальної кількості дошкільних груп (у 2019-2020 н.р. – 82%), які відвідують 21344 дітей (95% від загальної кількості чисельності дітей в загальних закладах дошкільної освіти усіх типів та форм власності (у 2019-2020 н.р. – 84%).

У закладах позашкільної освіти заняття в гуртках, групах, секціях закладів переважно велися українською мовою.

З метою формування інформаційного освітнього середовища всі організаційно-установчі наради, методичні заходи для педагогів та керівників закладів освіти проведено виключно українською мовою.

Конкурс директорів закладів загальної середньої освіти міста (серпень 2020р.) проводились із дотриманням вимог законодавства щодо реалізації державної мовної політики.

Всі матеріали, розміщені на сайті департаменту освіти і науки Запорізької міської ради, електронних ресурсах територіальних відділів освіти департаменту, подані українською мовою.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 17.09.2019 №1/9-581 «Про застосування державної мови в освітньому процесі», з метою поліпшення якості українського мовлення педагогів в закладах освіти міста було проведено роботу із підвищення рівня мовленнєвої компетентності вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів закладів загальної середньої освіти, керівників гуртків закладів позашкільної освіти.

Так, в Хортицькому районі до початку навчального року проведено Єдиний методичний онлайн-день учителів української мови та літератури у форматі Zoom-конференції.

Вчителі та члени адміністрації закладів освіти міста активно проходять онлайн-курс «Є-мова» на порталі Є-мова.

Для створення електронної бази матеріалів для проведення заходів з відзначення свят української мови, ювілейних та пам'ятних історичних та мистецьких дат в закладах освіти методичні розробки, сценарії до свят, плани уроків та інше розміщуються у електронній базі «Українська писемність та мова».

За результатами моніторингу наявності методичних посібників, дидактичних матеріалів для вчителів української мови і літератури здійснюється поповнення бібліотечного фонду закладів загальної середньої освіти міста новою художньою та галузевою літературою, словниками, довідниками, посібниками, виданими українською мовою.

У закладах освіти міста продовжується системна робота щодо реалізації завдань Програми:

- проведення інформаційно-просвітницької та роз'яснювальної роботи серед здобувачів освіти, батьків, педагогів щодо законодавчої та нормативно-правової бази про статус державної мови, підвищення якості мовної освіти (у дистанційному режимі: у форматі zoom-конференцій, meet-конференцій);

- проведення в бібліотеках, закладах освіти міста презентацій видань місцевих авторів з метою популяризації української книги, ознайомлення широкого кола читачів із творчістю письменників та краєзнавців м.Запоріжжя (учні закладів освіти відвідують районні філії міської дитячої бібліотеки для у часті у заходах до ня грамотності, Дня українського кіно тощо; створені віртуальні книжкові виставки на бібліотечних блогах «У світі книг» ЗСШ №7, «Бібліоспутник» ЗОШ №86); проведено літературні читання збірки оповідань «Світ навколо нас», авторкою якої є Гузовська-Корицька Г.Р., к.ф.н., доцент кафедри філософії та суспільно-гуманітарних наук КЗ «ЗОШПО» ЗОР (учні та педагоги ЗЗСО №72); в ЗЛ №105 поведено засідання бібліокафе «Читати українське у час телевізії»; організовано проведення інформхвилинок «Призабуті імена: Іван Манжура – поет, етнограф, фольклорист»; інформаційних оглядів «Жіночі обличчя в українській літературі» тощо;

Організовано постійно діючі виставки тематичної літератури у шкільних бібліотеках, тощо.

У закладах освіти міста оформлено куточок «Говоримо українською», «Календар пам'ятних дат», «Літературна вітальня», а також в кабінетах української мови оформлено куточки українознавчого спрямування «Народ мій є! Народ мій завжди буде...», «Без мови нашої, юначе, народу нашого нема», «Моя країна – Україна...», в тому числі куточки, стенди, присвячені творчості Т.Г. Шевченка. Функціонує кімната Лесі Українки (гімназія №2).

Організовано роботу етнографічних музеїв в ЗЗСО №97, МГА, оформлено українознавчі виставки в історичних музеях в ЗЗСО №103, оформлено кімнати українознавчого спрямування у ЗСО №91, ЗДО №205 «Світлиця», ЦРД «Хортицький».

Департаментом освіти і науки Запорізької міської ради забезпечується формування україномовного інформаційного освітнього середовища, створення умов, в яких педагоги закладів освіти міста працюють над підвищенням якості викладання української мови, проведенням заходів, спрямованих на встановлення взаємозв'язків мови з духовним життям народу.

Важливими заходами із реалізації Програми є заходи у галузі культури.

Проводячи аналіз репертуару запорізьких театрів, у тому числі муніципальних і приватних, щодо постановки україномовних вистав за творами українських авторів або зарубіжних у перекладі українською мовою, можна сказати, що у репертуарі муніципальних театрів (театр-лабораторія «Ві» та театр танцю) 49 вистав, з них 12 за творами українських авторів або у перекладі українською мовою, що становить 27% від загальної кількості.

Одним із основних напрямків роботи комунального закладу «Кіноконцертний зал ім. О.Довженка» є популяризація вітчизняного кіно. Це провідний демонстратор у місті, який демонструє всі документальні та ігрові стрічки українського виробництва, проводить прем'єрні та допрем'єрні покази українських фільмів, організовує прес-конференції та зустрічі з творчими та знімальними групами. За звітний період було показано 20 сеансів 5-ти фільмів українського виробництва.

У вересні (18-20.09.2020) відбувся ІV Відкритий Запорізький кінофестиваль ZIFF-2020, основним завданням якого є підтримка вітчизняного кіно, збереження традицій українського кінематографа, популяризація рідного міста та Запорізького краю через кіномистецтво, відкриття імен молодих і талановитих авторів. Цього року організатори фестивалю отримали 3064 фільмів для участі в кінофестивалі, надіслані з 116 країн світу.

У позаконкурсній програмі фестивалю представлено 11 повнометражних фільмів українського виробництва та українські короткометражки у трьох номінаціях конкурсної програми фестивалю (документальний, ігровий та анімаційний короткий метр).

У 4-ох дитячих школах мистецтв та дитячій художній школі організовано кімнати декоративно-вжиткового мистецтва, де представлено для широкого загалу зразки українських народних промислів.

Департаментом культури і туризму міської ради у рамках стратегії розвитку туризму «Сім на сім» створено сім промо-роліків, які транслюються українською мовою на місцевих телевізійних каналах та в Інтернет-мережі: «Запоріжжя сакральне», «Запоріжжя індустріальне», «Запоріжжя історичне», «Запоріжжя подієве», «Запоріжжя природне», «Запоріжжя козацьке», «Запоріжжя панорамне».

Ініційована департаментом культури і туризму міської ради програма «Культура – це модно!», що виходить на муніципальному каналі “Z”, транслюється виключно українською мовою.

У вересні 2020 року Запорізьким муніципальним театром-лабораторією "Ві" проведено показ 2-ох вистав українською мовою:

- "Демони" за мотивами творів Е.Олбі та Л.Норана;
- «Дев'ятисотий не сходить на берег» за твором Алессандро Барікко «Новеченто» («1900-й»).

19 вересня 2020 року відбувся прем'єрний показ хореографічної вистави «В.Висоцький. Перерваний політ» Запорізького муніципального театру танцю.

Усі загальноміські заходи проводяться українською мовою.

19-20 вересня 2020 року у м.Запоріжжя відбувся музичний фестиваль «Khortytsia Freedom», який поєднав у собі традиційні музичні мотиви, народні інструменти, елементи фольклору, новизну, змішаність стилів та новий погляд на українську музику.

У мистецьких школах ведеться робота щодо створення аудіо-відеотек з українського фольклору та української музичної літератури.

Записано фонограми для виконання сучасних обробок українських пісень та творів українських композиторів.

В репертуарній політиці колективів шкіл майже 40% складають твори українських митців-класиків та сучасних діячів культури.

За звітний період у міських бібліотечних закладах організовано понад 20-ти книжкових виставок та тематичних полиць щодо популяризації української мови, з них: «Українська мова – ДНК нації», «Мова України – мова мого краю», «Веселка рідної мови», «Смак коронованого слова: Д.Корній – 50 років»; «Дара Корній та її чарівні історії»; «Мовою рідною я розмовляю»; «Українська мова – Батьківщини слово»; «Дивограй українського слова» тощо.

Упродовж III кварталу 2020 року міськими закладами культури активно велася робота щодо популяризації української мови через Інтернет-ресурси. На порталі «Культура», власних Інтернет-ресурсах (сайти, сторінки, блоги) та у соціальних Інтернет-мережах розміщено понад 100 віртуальних книжкових виставок, презентацій, оглядів літератури, веб-знайомств, літературних та історичних подорожей, присвячених державним святам, пам'ятним датам, святам за народним календарем, популяризації культурної спадщини, з них: народним святам - Івана Купала та Спасу; Дню Незалежності України, День пам'яті захисників України, які загинули у боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України; Дню знань, Всеукраїнському дню бібліотек.

У комунальних палацах культури ("Орбіта", "Хортицький", "Молодіжний", "Титан", "Заводський") всі творчі колективи активно впроваджують українську мову в концертних номерах різних видів мистецтв, використовують україномовний контент, а також музику до пісень, хореографічних номерів українських композиторів. Ведення всіх заходів (тематичних концертів, вистав, молодіжних розважальних та ігрових програм) у закладах відбувається виключно українською мовою.

За звітний період проведено понад 250 заходів (майстер-класи, відео-заняття, онлайн-уроки, інтерактивні відео-огляди, Інтернет-конкурси тощо).

З 13 по 23 серпня 2020 року у Запоріжжі відбувся літературно-мистецький фестиваль «ТОЛОКА», До Фестивалю активно долучилися міські бібліотеки, які організували автограф-сесії з популярними запорізькими письменниками та поетами, презентації нових книг, відкритий мікрофон.

За звітний період працівниками бібліотечних закладів підготовлено понад 40 веб-презентацій творів сучасних українських авторів, з них: братів Капранових, О.Забужко, І.Роздобудько, Л.Подерв'янського, Ю.Вінничука, М.Кідрука, С.Дерманського, І.Андрусика, А.Кокотюхи тощо.

Бібліотека по пр.Соборний,173 реалізує власний проєкт «Читай українське!», знайомлячи читачів з кращими творами українських класиків та сучасних авторів.

Ініційована департаментом культури і туризму міської ради програма «Культура – це модно!», що виходить на муніципальному каналі Z, транслюється виключно українською мовою.

Важливою складовою реалізації Програми є робота комунальних засобів масової інформації у напрямку популяризації української мови серед жителів міста.

Дана Програма націлена на досягнення позитивної динаміки щодо збільшення україномовного продукту у місцевій пресі та на місцевих телеканалах.

Так, телеканал Z має 100% виробництва та виходу власних програм українською мовою. Це дає можливість популяризувати українську мову серед різних верств населення.

З метою підвищення культури мовлення, поновлення та розвитку мовних традицій, поширення знань щодо історії та сучасних змін, які відбулися в українській мові, виховання любові, поваги, шанобливого ставлення до неї та національної свідомості у жителів міста, КП «Муніципальна телевізійна мережа» разом з департаментом освіти та науки міської ради у 2017 році розроблено дві передачі, а саме:

- Цикл телепрограм «Говоримо українською». Інформаційно-пізнавальна програма «Говоримо українською», метою якої є закріплення знань з української мови, поширення лексичної різноманітності, вивчення мовних особливостей, повторення та опанування нововведень щодо чинного правопису української мови. Виготовлено 18 випусків телепрограми «Говоримо українською», загальним хронометражем – 2 години. В ефір телепрограми виходять тричі на день;

- Телевізійно-освітній проєкт «Територія освітніх перспектив» - це за обсягом масштабніший проєкт ніж перший, спрямований на всебічне висвітлення процесів розвитку сучасної освіти в Запоріжжі. Він знайомить глядача з новинками в сфері освітніх технологій та педагогічними традиціями, з сучасними тенденціями та перспективами розвитку освітньої галузі. Проєкт включає в себе різні підрубрики, основним завданням яких є висвітлення подій, які відбуваються у м. Запоріжжя, пов'язані з популяризацією рідної мови. Показ кращих освітніх практик серед дітей шкільного, дошкільного віку. Зокрема, це вивчення українських традицій, як у навчальних закладах так і у позашкільному житті, введення нових технологій в освітній системі та інновацій у вивченні мови.

Ще одним із проєктів популяризації української мови є випуск соціальної реклами, яка буде популяризувати українську мову.

Запущено новий офіційний сайту міської влади, основним мовним модулем якого є україномовна версія сайту.

У цілому реалізація заходів Програми відіграє позитивну роль у розширенні сфери застосування української мови у місцевих, комунальних ЗМІ.

Запроваджено проведення українською мовою мітингів, урочистостей, скорбних заходів з нагоди відзначення державних свят та ювілейних дат.

У 2019 році управлінням внутрішньої політики, преси та інформації міської ради продовжено розміщення плакатів зовнішньої реклами із популяризації української мови серед жителів міста, наступного змісту: «Говорити українською –

це модно. Будь в тренді»; «Говорити українською – це красиво. Будь цікавим»; «Говорити українською – це перспективно. Будь успішним».

КП «Запорізьке міське інвестиційне агентство» постійно ведеться робота з операторами зовнішньої реклами та клієнтами, які розміщують рекламу на комунальних площинах щодо обов'язковості розміщення (дублювання) рекламних повідомлень державною мовою.

Районними адміністраціями постійно ведеться моніторинг рекламних засобів, проводяться візуальні дослідження щодо використання української мови в системі комунальної власності м.Запоріжжя.

Згідно міської цільової програми відзначення в м.Запоріжжя державних пам'ятних дат та історичних подій на 2019 рік планується проведення на міському рівні ювілеїв видатних діячів та постатей української культури.

Заходи із реалізації Програми були здійснені також у сфері громадського транспорту.

Пунктами 2 та 8 додатку 1 Програми, передбачено наступні заходи в межах повноважень управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради: інвентаризація назв вулиць, площ, інформації на автомобільному транспорті загального користування у місті та забезпечення вживання державної мови (в усній і письмовій формі) у транспорті загального користування.

Управлінням з питань транспортного забезпечення та зв'язку міської ради відпрацьовано питання приведення у відповідність візуальної, зовнішньої інформації, трафаретів тощо, з урахуванням перейменування вулиць українською мовою.

Відповідно до розділу 4 Програми вдосконалення пасажирського транспорту в м. Запоріжжі, затвердженою рішенням міської ради від 30.06.2016 № 39, оголошення назв зупинок та інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту забезпечується державно мовою.

Відповідно до рішення виконавчого комітету від 25.10.2016 № 658 «Про внесення змін до діючих договорів...» договори із автоперевізниками приведено у відповідність до положень Програми. Діючими договорами надання послуг з перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, укладених між виконавчим комітетом міської ради та автопідприємствами, передбачається: «Забезпечити під час роботи на маршруті оголошення зупинок та, в разі необхідності, інформування пасажирів щодо можливих пересадок на інші маршрути громадського транспорту. Інформаційно-довідкові матеріали (інструкції, оголошення, назви зупинок та схеми маршрутів, часовий регламент, тощо), які представлені у транспортному засобі, мають бути виконані державною мовою».

Рішенням виконавчого комітету міської ради від 24.06.2016 №316 «Про внесення змін до Переліку зупинок громадського автотранспорту та затвердження реєстру міських автобусних маршрутів загального користування» затверджено реєстр міських автобусних маршрутів загального користування та змінено їх назви.

За інформацією підприємств, роботу проведено, трафарети приведено у належний вид.

На нарадах із перевізниками постійно обговорюється питання приведення візуальної та зовнішньої інформації у належний стан із урахуванням «декомунізаційної політики».

Відповідно до рішення виконавчого комітету міської ради від 24.02.2017 № 70 «Про затвердження переліку зупинок громадського транспорту на тролейбусних та трамвайних маршрутах в місті Запоріжжі» затверджено реєстр міських зупинок електротранспорту та їх назви приведено у відповідність. В межах виконання програми рухомий склад ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс» забезпечено україномовними бортовими позначеннями «Муніципальний транспорт м. Запоріжжя» та «українською вишиванкою», вся інформація що розміщується в транспорті виготовлена українською мовою, автоматичні інформаційні оповіщувачі працюють виключно українською мовою.

Крім цього, діловодство управління з питань транспортного забезпечення та зв'язку ведеться виключно державною мовою як і листування з громадянами, підприємствами та організаціями.

Одними із основних виконавців програми є органи виконавчої влади та службовці органів виконавчої влади. Так із набуттям чинності Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» посадові особи виконавчих органів місцевого самоврядування під час виконання своїх службових обов'язків використовують українську мову.

При проведенні конкурсів на заміщення вакантних посад в виконавчих органах Запорізької міської ради забезпечується неухильне дотримання мовного законодавства. Відповідно до Наказу Національного агентства України з питань державної служби від 07.11.2019 №203-19 «Про затвердження Типових професійно-кваліфікаційних характеристик посадових осіб місцевого самоврядування» кандидати на заміщення вакантних посад повинні володіти українською мовою. Згідно із Наказом Голодержслужби від 08.07.2011 №164 іспит складається державною мовою.

Ведення діловодства у виконавчих органах міської ради здійснюється виключно державною мовою.

З метою поглиблення, удосконалення знань з української мови відділ організаційної та кадрової роботи виконкому міської ради забезпечує направлення на навчання посадових осіб місцевого самоврядування до Запорізького центру перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій відповідно до плану-графіку підвищення кваліфікації працівників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад у Запорізькому центрі перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій на 2020 рік, затвердженого розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 19.12.2019 №654. У IV кварталі 2020 року планується направити посадових осіб місцевого самоврядування на навчання до Запорізького центру перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій на тематичний короткостроковий семінар з теми «Українське ділове мовлення: особливості сучасної лексичної культури».

Представниками департаменту надання адміністративних послуг та розвитку підприємництва постійно ведеться роз'яснювальна робота з суб'єктами господарювання щодо необхідності домінування української мови у своїй діяльності та пропонується використовувати державну мову при наданні споживачам інформації про товари і послуги.

На ринках та торговельних майданчиках міста здійснюються заходи щодо зміни табличок, написів та умовних позначень відповідно до вимог чинного законодавства. Листування та документація адміністраціями ринків ведеться державною мовою. До відома торгуючих на ринках постійно доводиться інформація щодо засад державної мовної політики та необхідності дотримання вимог чинного законодавства про захист прав споживачів в частині мови.

Фахівцями Департаменту здійснюється постійна роз'яснювальна робота з суб'єктами господарської діяльності щодо необхідності використання державної мови при наданні споживачам інформації про товари і послуги та створення в своїх трудових колективах україномовного середовища.

Районними адміністраціями Запорізької міської ради у рамках виконання Програми проведено ряд заходів, зокрема:

1) Постійно проводиться інвентаризація назв вулиць, надано пропозиції до департаменту житлово-комунального господарства міської ради для подальшої роботи;

2) Проводяться рейди з метою врегулювання мовного питання, а саме здійснюється моніторинг рекламних засобів, проводяться візуальні дослідження використання української мови в системі комунальної власності;

3) Проводиться роз'яснювальна робота із суб'єктами господарювання щодо можливості присвоєння україномовних назв магазинам, приміщенням, об'єктам громадського харчування та ресторанного господарства;

4) Працівники районних адміністрацій приймають участь у короткострокових семінарах підвищення кваліфікації з напрямку «Ділова українська мова».

Відповідно до п.10 запланованих заходів Програми районною адміністрацією міської ради по Вознесенівському району встановлено меморіальну дошку видатному письменнику і громадському діячу Петру Ребру на будинку де він проживав.